

УДК 327.7

Кравчук І. П.

асистент

Буковинського державного фінансово-економічного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

В статті характеризуються ключові напрями та цілі регіонального співробітництва в умовах формування та поширення інформаційного суспільства. Проаналізовано програми співпраці ЄС, що спрямовані на становлення та розвиток інфраструктури мережевої економіки. Акцентовується увага на можливостях використання інноваційних мереж через впровадження програми трансєвразійської мережі (TEIN).

Ключові слова. регіон, мережева економіка, міжнародне співробітництво, інформаційні технології.

Інформаційна та комунікаційна революції значно змінили умови розвитку регіонального співробітництва. У сучасному глобальному економічному середовищі стійкі конкурентні переваги швидше отримують ті, хто використовує методи спільної роботи та інструментальні засоби, що дозволяють партнерам зв'язуватися один з одним і взаємодіяти в будь-якому місці в будь-який час за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Економіка, яка побудована на технологічному фундаменті, дозволить організаціям та приватним громадянам продуктивно працювати і співпрацювати один з одним незалежно від їх місцезнаходження. Згідно з доповіддю Європейської Комісії, дану економіку можна назвати мережевою, оскільки за їх визначенням «це середовище, в якому будь-яка компанія або індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією або індивідом з приводу спільної роботи, для торгівлі, для обміну ідеями і ноу-хау або просто для задоволення» [4].

Глобалізаційні світові процеси визначають нові напрями наукових досліджень, що знайшло відображення в зарубіжних концепціях мережевої економіки, економіки знань, інформаційного суспільства, теоріях впливу нових ІКТ на регіональну політику. Їх вплив помітний у ставленні до інформації, у методах прийняття рішень, у засобах освіти та характері управління.

Так, М. Кастельс розглядає економіку нового типу, мережеву економіку, як синтез інформаційної і глобальної економіки, для якої характерним є розвиток інформаційно-комунікаційних мереж і в якій інформаційні потоки відіграють пріоритетне значення. Кевін Келлі у роботі «Нові правила для нової економіки» сформулював ряд особливостей «мережевої економіки», визначив, що її механізм призводить до зростання зацікавленості учасників спільної діяльності у використанні «відкритих систем»; центр інтересів переміщується з максимізації власного прибутку на максимізацію ефективності інфраструктури в цілому. Бредфордом Де Лонгом і Майклом Фрумкіном сформульовані відмінності мережевого управління від ринкової та ієрархічної форм.

Проте залишаються слабо дослідженими тенденції глобального впливу нових комунікаційних технологій на міжнародні відносини, розширення віртуального регіонального співробітництва, імплементації досвіду зарубіжних країн у створенні інформаційної інфраструктури і поширенні стратегії інформаційної економіки як чинників інтеграції країни в міжнародні політичні та світові комунікаційні процеси.

Тому метою даного дослідження є концептуально обґрунтувати основні аспекти формування мережевої економіки, розглянути регіональні програми співпраці ЄС, що спрямовані на розвиток інформаційного суспільства, виявити і виокремити присутні складові концепцій та моделей регіонального співробітництва в галузі інформації і комунікації.

Концепція мережевого суспільства, мережевої економіки являє собою сукупність концепцій входження в інформаційно-комунікаційний простір,

враховуючи соціальну, культурну, економічну особливості, що формують, в сукупності, світове суспільство.

Процеси, що спричинили створення та розширення мережевої економіки можна звести до наступного:

- створення глобального інформаційного простору;
- технічні умови для формування і розширення масштабів мережевої економіки, існування інформаційно-комунікаційного середовища, розвиток і поширення Internet-технологій;
- перенесення в електронне середовище Internet різних видів соціально-економічної діяльності;
- зростання ролі високотехнологічних транснаціональних компаній;
- перетворення традиційних організацій в мережеві структури.

Вагомий внесок у формування та розповсюдження мережевої економіки роблять урядові та неурядові міжнародні організації, пріоритетом діяльності яких є вирішення глобальних проблем інформаційного суспільства, забезпечення комунікаційного розвитку регіонів та усунення цифрового розриву, вивчення проблем і перспектив регіонального розвитку та розширення можливостей транскордонних, транснаціональних зв'язків.

Європа усвідомлює важливість глобального регіонального співробітництва і необхідність розвитку інформаційного суспільства для підвищення конкурентоспроможності на світових і регіональних ринках, вирішення соціальних проблем.

Останні рішення Європейського Співтовариства (1994-2000 рр.) спрямовані на реалізацію Програми інформаційного суспільства, політики лібералізації і приватизації телекомунікацій, розвиток універсальних послуг, мереж, технічного і соціально-інформаційного забезпечення. Програми становлення інформаційного суспільства реалізуються в західноєвропейських країнах – Франції, Іспанії, ФРН, Бенілюксу, у країнах Північної Європи – Швеції, Данії, Норвегії, Фінляндії. Визначено такі

стратегії національної політики в країнах Центральної і Східної Європи – Польщі, Угорщині, Чехії, Румунії, Македонії, Словенії, Росії, Україні [2].

В останні роки стали реальністю нові технології, які об'єднують інформаційні потоки від великої кількості суб'єктів для координації поточних і перспективних заходів по досягненню загальних цілей.

Приклади багатьох країн показують, що технологія може прискорити процеси інновацій та перетворень за допомогою нових способів доставки послуг. Розумне новаторське використання нових технологій підвищить продуктивність праці, скоротить витрати і допоможе покращити регіональне співробітництво. Країни, що приділяють першочергову увагу розвитку мереж в національному масштабі, отримують серйозні конкурентні переваги і привернуть левову частку прямих іноземних інвестицій.

Наведемо декілька прикладів програм співпраці ЄС, що спрямовані на розвиток мережевої економіки в умовах регіонального співробітництва:

1. @LIS2 є європейською програмою Комісії, що спрямована на подальше сприяння розвитку інформаційного суспільства і зменшення розриву в цифрових технологіях для всієї Латинської Америки. Його цілями є продовжувати сприяти, і в той же час, поліпшити і розширити діалог з питань інформаційного суспільства в Латинській Америці, підвищення взаємозв'язків між науково-дослідницькими мережами і співтовариствами в обох регіонах, скорочення розриву в цифрових технологіях і інтеграції Латинської Америки в глобальному інформаційному суспільстві.

Прийнято рішення Європейської комісії від 16 жовтня 2008 року, за яким @LIS2 програма має бюджет в розмірі 31,25 мільйонів євро, з яких 22 млн. євро (70,4%) фінансується Європейською комісією.

2. Числені регіональні програми співпраці ЄС-Азія були розпочаті у 1999-2004 рр. Три програми в даний час у стадії реалізації, охоплюють галузі вищої освіти, торгівлі та інвестицій, а також навколишнє середовище. Програми, що стосуються розвитку інформаційно-комунікаційного середовища Asia-IT&C та Asia-Urbs недавно підійшли до кінця. Для країн

АСЕМ, Фонд ASEM Trust, Trans-Eurasia Information Network (TEIN) і Програми ASEF втілюються в життя.

У загальній складності 775 млн. євро (16% від загального фінансування для Азії) було спеціально виділено ЄС для допомоги на регіональному рівні. Меморандумом про взаєморозуміння по багаторічній індикативній програмі (MIP) протягом перших чотирьох років (2007-2010 рр.) було виділено 400 мільйонів євро, на програму, яка охоплює 2011-2013 рр., виділено 375 мільйонів євро.

Програма Інформаційні мережі (TEIN) має намір зменшити цифровий розрив менш розвинених країн в Азії за допомогою поліпшення підключення до Інтернету науково-дослідних та освітніх установ. Це забезпечує збільшення підключення до Інтернету університетів, дослідницьких центрів та академічних установ у цілях підвищення обміну знаннями між ними і робить великі міжнародні дослідницькі проекти реальними. Фінансовий внесок ЄС в TEIN3 сягає 11,4 млн.євро та охоплює 63 % вартості проекту. Решта коштів надаються партнерами на основі поділу моделі витрат.

На даний час завдяки TEIN3 потужним мережевим з'єднанням, вчені з усього Азіатсько-Тихоокеанського регіону мають можливість брати участь у світових спільних дослідницьких проектах. Вони здатні вести складні наукові експерименти, мають доступ до електронних бібліотек і географічно розподілених баз даних і брати участь в інноваційній діяльності за допомогою електронного навчання.

Таблиця 1

Азіатсько-Тихоокеанські партнери проекту TEIN3

Країна	Мережа	Країна	Мережа	Країна	Мережа
Австралія		Лаос		В'єтнам	
Бангладеш		Камбоджа		Корея	
Бутан		Сінгапур		Японія	

Китай		Малайзія		Японія	
Гонконг	<u>HARNET</u>	Непал		Японія	
Індія		Пакистан		Шрі Ланка	LEARN
Індонезія	INHERENT	Філіппіни	 PREGINET	Таїланд	 ThaiREN

(Складено автором на основі [7])

Покращена потужність мережі дає можливості для новаторських наукових досліджень в таких областях, як телемедицина, вплив клімату, радіоастрономія.

Мережа має фундаментальне значення для досліджень, що сприяє вирішенню проблем Азіатсько-Тихоокеанського регіону, особливо що стосуються несприятливих погодних умов, і заохочує інноваційні способи забезпечення більш широкого доступу до охорони здоров'я і освіти. Таким чином, мережа відіграє важливу роль у забезпеченні матеріальних вигод для населення в цілому, а не обмежується виключно науковим співтовариством. Нижче наведені приклади використання мережі TEIN.

Таблиця 2

Приклади використання мережі TEIN (Trans-Eurasia Information Network)

Сфера застосування	Досягнення
1	2
Система попередження тайфунів	Ефективні системи попередження про стихійні лиха покладаються на точні прогнози і швидкий зв'язок Weather Alerts. Філіппінське національне метеорологічне Агентство, PAGASA, в даний час використовує комбінацію інтернет-мереж і SMS повідомлень, щоб забезпечити своєчасне попередження в режимі реального часу надзвичайні координаційні центри і широку громадськість про непередбачувані цунами чи інші стихійні лиха.

<p>Посткризова підтримка лиха</p>	<p>Супутникові знімки постраждалих районів посилаються в Європу для оброблення (наприклад, у Німецький аерокосмічний центр), що забезпечує їх швидку передачу органам державної влади в Джакарті.</p>
<p>Система охорони здоров'я</p>	<p>Медичне навчання і електронне навчання TEIN2 є засобом створення віртуальних спільнот для навчання всього регіону. TEIN2 є швидка і стабільна мережа підключень, підтримує цифрову транспортну систему відео (digital video transport system – DVTS), за допомогою чого можна спостерігати в прямому ефірі, в режимі реального часу та високої чіткості операції з операційно віддалених аудиторій. Таким чином, TEIN2 розширює медичну підготовку всього Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Піонерами в телехірургічній підготовці можна виділити Японію (професор Сюдзі Сімідзу), Корею, Сінгапур і Австралію, що в даний час є наставниками партнерів у В'єтнамі, Індонезії та Малайзії.</p>
<p>Потреби соціально-економічних наук</p>	<p>Використовуючи технології на базі TEIN2 інфраструктури, і спираючись на знання місцевого ринку, дослідники EPCC (Единбург, Шотландія), Технологічного університету Кертін (Перт, Західна Австралія) і Академії наук Китаю (Пекін, Китай) можуть проаналізувати розподіл ринкових даних і використовувати результати для розробки прогнозних моделей споживчої поведінки. Злиття місцевих ноу-хау та глобальні дані, отримані від комерційних партнерів в глобальних телекомунікаціях і фінанси роблять цю сітку-додаток потужним інструментом для розуміння ринкового попиту на послуги.</p>

(Складено на основі [6])

Допомагає зберегти лідерство Європи у галузі наукових досліджень широка дослідницька програма GÉANT2. Вона є передовою загальноєвропейською магістральною мережею, яка з'єднує всі національні науково-освітні мережі (National Research and Education Networks-NRENs) по всій Європі. Мережа використовується близько 30 мільйонами фахівців у сфері наукових досліджень і освіти, у більш ніж 30 країнах по всьому континенту, що підключені через NRENs. Партнерами проекту є 30 європейських національних науково-освітніх мереж (NRENs), TERENA і DANTE. GÉANT2 управляється DANTE від імені NRENs Європи.

Європейська Комісія надала фінансування в розмірі 93 млн.євро від 1 вересня 2004 року до травня 2009 року (загальний обсяг фінансування 200 млн. євро).

Заснована в 1993 році, DANTE (Delivery of Advanced Network Technology to Europe) є некомерційною організацією, основна місія якої полягає в розробці та здійсненні надконтинентальних досліджень і від імені національних науково-освітніх європейських мереж (NRENs). За допомогою GÉANT2 відбувся глобальний взаємозв'язок, який з'єднує європейських дослідників з колегами в Північній Америці, Японії, Середземномор'ї, Латинської Америки, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Північної Африки та на Близькому Сході, в Південній Африці, Кавказу та Центральної Азії.

Таким чином, регіональне співробітництво ЄС спрямоване на зміцнення конкурентоздатності інформаційної індустрії, доступності кращих технологічних ноу-хау, сприяння обміну науковою інформацією, реалізації стратегії розвитку інформаційного суспільства, формування партнерських відносин у вирішенні глобальних проблем. Мережева економіка в даному випадку виступає в ролі платформи для інноваційності, ефективності, розширення регіонального співробітництва, збільшення економічного розвитку як окремого регіону чи країни в цілому.

В основі формування державної регіональної політики розвитку мережевої економіки в умовах міжнародного співробітництва має бути підхід, направлений на посилення ролі регіонів у активізації інтеграційних процесів України та розвитку транснаціонального, транскордонного співробітництва, підвищення конкурентоздатності окремих регіонів країни, що в кінцевому підсумку, зміцнює економічний потенціал держави.

Список використаної літератури

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

2. Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: Монографія. – К.: Наша культура і наука. 2002.– 452с.
3. Парфенюк В. М. Міжнародне співробітництво Європейського Союзу в сфері інформаційних і комунікаційних технологій / В. М. Парфенюк // Слов'янський вісник. – 2011. – Вип. 12. – С. 229-235.
4. Status Report on European Telework: Telework 1997, European Comissin Report, 1997, p. 18
5. J. Bradford De Long, A. Michael Froomkin. The Next Economy. April 1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.law.miami.edu/~froomkin/articles/newecon.htm>.
6. European Commission. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/infrastructure_networks/documents/tein_memo_231008_en.pdf.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tein3.net/server/show/nav.2196>

КРАВЧУК И. П. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СЕТЕВОЙ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ РЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье характеризуются ключевые направления и цели сотрудничества в условиях формирования и распространения информационного общества. Проанализированы программы сотрудничества ЕС, направленные на становление и развитие инфраструктуры сетевой экономики. Акцентируется внимание на возможностях использования инновационных сетей путем внедрения программы трансевразийской сети (TEIN).

Ключевые слова: регион, сетевая экономика, международное сотрудничество, информационные технологии.

KRAVCHUK I. P. CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF NETWORK ECONOMICS IN THE REGIONAL COOPERATION

The article characterizes the key directions and objectives of regional cooperation in the conditions of forming and distribution of informative society. The programs of collaboration of EU are analyzed, that are aimed at formation and development of network economy infrastructure. Attention is focused on possibilities of the innovative networks usage through introduction of the program of Trans-Eurasian Information Network (TEIN).

Key words: region, network economy, international cooperation, information technologies.